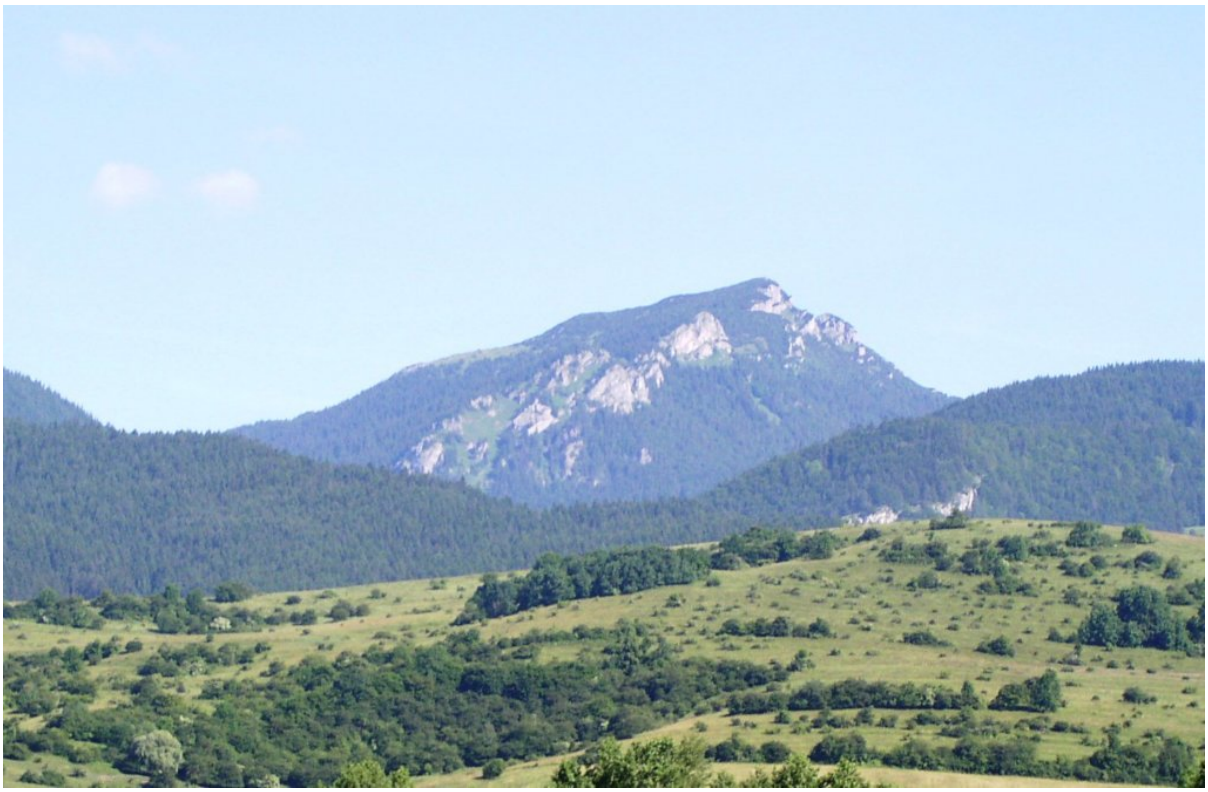
Náučný chodník Choč

Kraj:	Žilinský
Okres:	Ružomberok
Geomorfologické jednotky:	Liptovská kotlina a Chočské vrchy
Geologické jednotky:	vnútrokarpatský paleogén a jadrové pohorie
Chránené územia:	národná prírodná pamiatka Lúčanský vodopád, prírodná pamiatka Lúčanské travertíny a národná prírodná rezervácia Choč
Prístup:	bus Lúčky, obecný úrad
Východisko:	bus zastávka Lúčky, obecný úrad, resp. turistické rázcestie Lúčky, obecný úrad (Č, M)
Trasa:	Lúčky, obecný úrad – Lúčanský vodopád – Lúčky-kúpele – Jastrabia dolina – Žimerová, lúky (1 100 m n. m.) – sedlo Vráca (1 422 m n. m.) – Veľký Choč (1 611 m n. m.)
Dĺžka, prevýšenie:	7,2 km, prevýšenie 1 030 m
Čas prechodu:	4 h
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	stredne náročná až náročná trasa (najmä prevýšením)

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske, kultúrno-historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa nie je vyznačená ako náučný chodník – je súbežná s červenou turistikou značkou s výnimkou zachádzky k zastávke 3.

Rok otvorenia: 2011

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: Náučný chodník Choč (2011) (k dispozícii v turistickej informačnej kancelárii v Lúčkach)

Kontakt: Občianske združenie Slnkotvor, Americká 572, 034 82 Lúčky, tel. 0910 123 407

Poznámky: (1) Posledný informačný panel náučného chodníka stojí v sedle Vráca asi 30 min od jeho cieľa na vrchole Veľkého Choča. (2) Náučný chodník nemá žiadne pomenovanie; v databáze ho označujeme jednoducho menom jeho cieľa.

Upozornenie: Náučný chodník v závere vedie vysokohorským prostredím, kde najmä v bralnej časti treba dbať na zvýšenú opatrnosť.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je v plnom rozsahu pre svoju náročnosť vhodný pre terénne vyučovanie s obmedzením pre starších žiakov a za priaznivých poveternostných podmienok. Začiatočný úsek chodníka v Lúčkach (zastávky 1 – 4) je vhodný bez obmedzení a odporúčame ho aj ako zaujímavú exkurznú lokalitu.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Lúčky. Obec s prírodnými liečebnými kúpeľmi na severovýchod od Ružomberka na styku Liptovskej kotliny a Chočských vrchov v ústí horskej časti doliny Teplianky, prerezávajúcej takmer celú šírku pohoria. Dokumentované je osídlenie územia už v mladšej dobe kamennej (eneolit). Najstaršia písomná správa o obci pochádza z roku 1287. Vtedy už na neďalekom vrchu stál Liptovský hrad, ktorý strážil cestu vedúcu z Liptova na Oravu a do Poľska vedúcu práve dolinou Teplianky. Obyvateľstvo sa zaoberalo ovčiarstvom, drevorubačstvom, výrobou šindľov, prácou v travertínových (penovcových) lomoch a od 19. storočia aj pltníctvom. Na križovatke hlbokých geologických zlomov na okraji pohoria tu vyvierajú **minerálne termálne pramene**. Súvisí s nimi i mohutná tvorba akumulácií sladkovodných vápencov (**penovce, travertíny**) vo forme terás, kôp, vodopádu a i. > viac info v samostatných heslách Národná prírodná pamiatka Lúčanský vodopád a Prírodná pamiatka Lúčanské travertíny. V roku 1761 pri prameňoch sadrovcovo-zemitej uhličitej vody s teplotou 23 – 33 °C na severnom okraji obce (už v jej horskej časti) vybudovaním priestranného bazénu zemepánom Adamom Turianskym vznikli **kúpele**, rozšírené boli v roku 1820 a najmä po druhej svetovej vojne, kedy po výstavbe v 60. rokoch 20. storočia sa významne zvýšila kapacita i celkový vzhľad kúpeľného areálu. Po roku 1950 sa kúpele špecializovali na liečbu ženských a onkologických ochorení, po roku 2005 sa pridala liečba ochorení pohybového ústrojenstva (o. i. osteoporózy), tráviaceho ústrojenstva, chorôb z povolania, z porúch látkovej výmeny a žliaz s vnútornou sekréciou a netuberkulóznych chorôb dýchacích ciest. Minerálna voda sa používa v bazénoch, kúpeľoch a je vhodná aj na pitie (prístupné i verejnosti). Od roku 1820 stojí v obci klasicistický kostol Povýšenia svätého Kríža s výmaľbou Jozefa Hanulu z roku 1899. Pozoruhodnou pamiatkou je kúpeľný dom vybudovaný v rokoch 1943 – 1948 podľa projektu Michala Milana Harminca (liečebný dom Liptov).

Národná prírodná pamiatka Lúčanský vodopád. Maličké chránené územie na severnom okraji centra obce Lúčky priamo na kontakte Liptovskej kotliny a Chočských vrchov vyhlásené v roku 1974 na ochranu hrubej vrstvy travertínov (terasy), na ktorej vytvára potok Teplianka, silno mineralizovaný prameňmi vyvierajúcimi pozdĺž výraznej tektonickej poruchy (zlomu) na úpätí pohoria budovaného prevažne uhličitanmi (vápencami a dolomitmi) križujúcej sa tu s lúčanským zlomom SSZ–JJV smeru, 13 m vysoký vodopád. Územie je bohaté na vzácne paleontologické a archeologické nálezy a má veľkú krajinársku, prírodovednú a estetickú hodnotu. Z vôd potoka sa na hrane terasy, cez ktorú prepadá, neustále vyzrážava nový uhličitanový sediment bohatý na rastlinné i živočíšne zvyšky z okolitého prostredia – penovec –, vytvárajúci stupne (kaskády) narastajúce v smere toku. Pri veľkej vodnosti dochádza k rozrušovaniu (erózii) málo pevnej horniny kaskád a úlomky sú unášané po toku. Trhliny následne vypĺňa nový penovcový „tmel".

Prírodná pamiatka Lúčanské travertíny. Neveľké chránené územie na severnom okraji centra obce Lúčky priamo na kontakte Liptovskej kotliny a Chočských vrchov vyhlásené v roku 1975 na ochranu 40 – 50 m mocnej vrstvy travertínov vytvorenej v holocéne akumuláciou a spevnením sedimentov uhličitanu vápenatého zo silne mineralizovaných teplých vôd vyvierajúcich tu na tektonickom okraji (zlome) na južnom úpätí Chočských vrchov, križujúcim sa s lúčanským zlomom. Územie má veľkú prírodovednú, krajinársku, archeologickú, paleontologickú a estetickú hodnotu. Z historických prameňov sú tu známe dva kameňolomy na ťažbu lúčanského travertínu nielen pre miestnu potrebu, ale do 30. rokov 20. storočia aj pre vývoz. Ťažba bola zakázaná pre riziko narušenia režimu podzemných vôd až v roku 1963. Travertínovú terasu tvoria dve skalné steny (Zápoly a Skalničky) s plošinatou vyvýšeninou (Skálie).

Travertín > heslo v Náučnom chodníku Sivá Brada – Dreveník

Národná prírodná rezervácia Choč. Rozľahlé chránené územie v západnej časti Chočských vrchov zhruba medzi Vyšným Kubínom, Valaskou Belou, Likavkou a Lúčkami vyhlásené v roku 1982 na ochranu najvyššej skupiny pohoria s osobitými geologickými, geomorfologickými, botanickými, zoologickými a krajinárskymi hodnotami. Jej najvyšší vrch – **Veľký Choč (1 611 m n. m.)** – buduje z veľkej časti chočský príkrov (v súčasnosti označovaný ako hronikum), nazvaný práve podľa neho. Zvyšky chočského príkrovu – série vrstiev rôznych triasových dolomitov a vápencov – s charakteristickým bralným reliéfom ležia ako príkrovová troska na kriedových slienitých horninách krížňanského príkrovu (v súčasnosti označovaný ako fatrikum) s hladko modelovanými svahmi. V území, kde nad vápencami prevažujú dolomity, sa vyskytujú miestami aj krasové formy, napríklad škrapy na Poľane v mieste bývalého salaša medzi Chočom a Predným Chočom (1 249 m n. m.), z viacerých neveľkých jaskýň je známa napr. vyše 20 m dlhá jaskyňa Kostrmanka s archeologickými nálezmi. Masív Choča je zalesnený prevažne smrekovými, jedľovo-smrekovými lesmi, v nižších častiach jedľobučinami. Na bralách sú porasty borovice lesnej. Najvyššie časti územia siahajú nad hornú hranicu lesa a sú porastené borovicou horskou – kosodrevinou. Na exponovaných skalných miestach sa zachovali viaceré endemity a glaciálne relikty, napríklad horcokvet Clusiov, prvosienka holá, plamienok alpínsky, fialka alpínska. V pralesovitých porastoch smrečín sa prirodzene vyskytuje tis obyčajný. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Choč a rozsiahleho chráneného vtáčieho územia Chočské vrchy (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Liptovská kotlina. Jeden z troch geomorfologických podcelkov **Podtatranskej kotliny**, vyhraničený zhruba medzi Ružomberkom, Važcom, Štrbským sedlom, Pribylinou a Kvačanmi; so zvyšnými jej dvoma časťami susedí na východe – s Popradskou kotlinou – a severovýchode – Tatranským podhorím. Ďalej susedí s Veľkou Fatrou, Nízkymi Tatrami, Kozími chrbtami, Západnými Tatrami a Chočskými vrchmi. Predstavuje mohutnú tektonickú depresiu ležiacu vo výškach zhruba 470 – 900 m n. m. Je vyplnená kvartérnymi terasovými a nivnými sedimentmi riek a potokov (hliny, štrkopiesky) a pod tatranským úpätím i glacifluviálnymi terasovanými kužeľmi (štrky, štrkopiesky), čiastočne

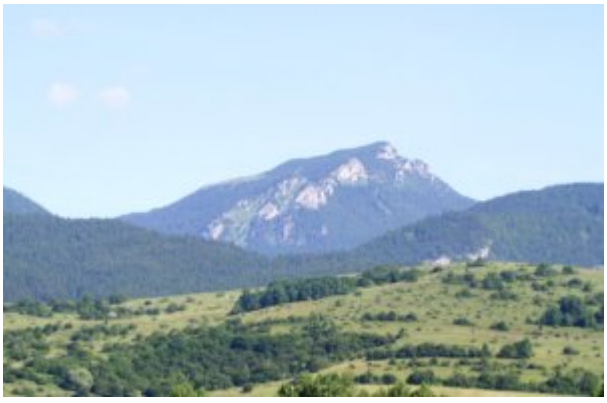
prikrývajúcimi podložné paleogénne horniny (flyš: pieskovce a ílovce). Tieto lokálne i s drobnými mezozoickými ostrovmi (Hrubý grúň) výraznejšie vystupujú nad zvlnený reliéf s dlhými plochými chrbtami až plošinami a majú charakter až vrchoviny. V oblasti niektorých zlomov sa vyskytujú travertíny (Lúčky, Bešeňová, Liptovské Sliače).

Chočské vrchy. Plošne neveľké jadrové pohorie pretiahleho západo-východne orientovaného pôdorysu medzi Ružomberkom, Kvačanmi, Veľkým Borovým a Vyšným Kubínom, v ktorom kryštalické jadro nevystupuje na povrch. Je teda budované najmä mezozoickými vápencami a dolomitmi s drobnými ostrovčekmi flyšu ako zvyškami niekdajšej paleogénnej pokrývky. Je charakteristické bralným reliéfom a krasovými fenoménmi. Je bez ústredného chrbta či hrebeňa, keďže ho priečne rozrezávajú potoky v hlbokých údoliach miestami s tiesňavovými úsekmi (Teplianka, Kalamenianka, Sestrč, Prosiečanka a Kvačianka). Vrcholí vo svojej západnej časti Veľkým Chočom, siahajúcim až do kosodrevinového vegetačného stupňa (1 611 m n. m.).

Názvy informačných panelov

1. Obec Lúčky
2. Národná prírodná pamiatka Lúčanský vodopád
3. Prírodná pamiatka Lúčanské travertíny
4. Kúpele Lúčky
5. Choč – lúky Žimerová
6. Choč – pásmo lesa
7. Choč – alpínske pásmo

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka.

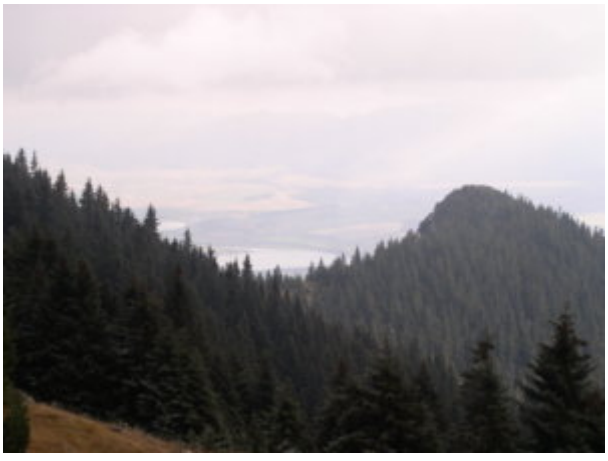

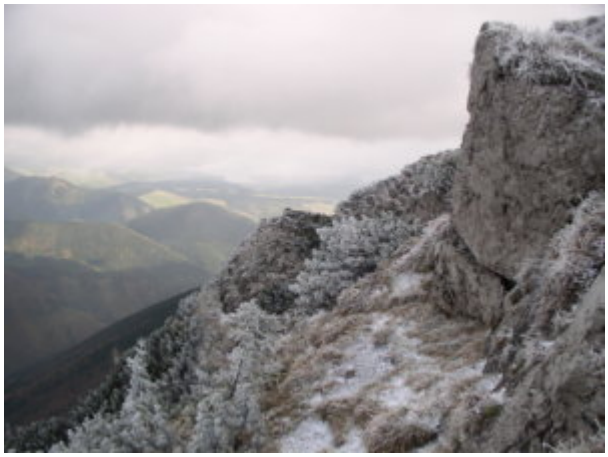

Lačky
Kalamový

